

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Den kongelige Livgarde

Indhold

Prins Jean	
Den kongelige Livgarde	1
Livgardens oprettelse	2
Uniformens udvikling	3
Livgardens fødselsdag	6
De kongelige slotte og palæer	8
Vagttjenesten	9
Kongevagt på Amalienborg	10
Garderen	14
Vagttuddannelse - feltuddannelse	15
Kamptropper	16
Faner	17
Krigshistorie	18
Livgardens Kaserne	20
Garderkasernen - Høvelte	20
Tambourkorpset	21
Musikkorpset	21
Hestgarden	22
Gardere i FN-tjeneste	22
Livgardens historiske Samling	22
Garderforeningerne	23
København og Livgarden	24
Hvor kan man se gardere	24
Kammeraterne	
Redaktion	

Den kongelige Livgardes afdelingsmærke »solen« med motto »Pro Rege et Grege« – »For Konge og Folk«.

Prins Jean

Siden 1901 har omkring 50.000 gardere modtaget en bog til minde om deres tid ved Den kongelige Livgarde – uofficielt kendt som »Prins Jeans bog«. Da den med tiden er blevet forældet, er dette hæfte udarbejdet som en moderne udgave af »Prins Jeans bog«.

Hans Kongelige Højhed Prins Jean Pierre Clément Maria af Orléans, Hertug af Guise, blev født 4. september 1874 i Paris som ældste søn af Hertugen af Chartres. Prins Jean kunne som medlem af en fransk kongeslægt ikke beklæde noget officielt embede i republikken Frankrig, og da han efter sin fars død overtog slægtens krav på den franske trone, kunne han end ikke tage ophold i Frankrig. Han blev derfor uddannet som officer i Danmark, hvor søsteren Prinsesse Marie var blevet gift med Prins Valdemar, yngste søn af Kong Christian IX.

Den 18-årige franske prins bestod adgangsprøven til Hærens Officersskole, og den 5. maj 1894 mødte han som rekrut nr. 11-1-1894 i den danske livgarde.

Prins Jean i Livgardens røde officersgalla 1897.

Efter rekrut- og gardertjeneste gennemgik Prins Jean Officersskolen og blev sekondløjtnant og senere premierløjtnant ved Livgarden. 1897 optoges han i Officersskolens stabsafdeling og forrettede senere tjeneste i Generalstaben.

1899 fulgte udnævnelsen til kaptajn à la suite, og Prins Jean forlod Danmark. Under 1. verdenskrig forrettede han tjeneste ved Fransk Røde Kors 1914-19. Prinsen døde i Larache 1940.

Ved Livgardens 250 års jubilæum i 1908 skænkede han en omfangsrig historisk billedsamling til Livgarden, og i 1928 stillede han et legat til rådighed for Chefen for Livgarden til fortsat udgivelse af »Prins Jeans bog« – altså nu dette hæfte – som prinsen havde bekostet siden 1901.

Den 21. maj 1980 opnåedes på Chefen for Livgardens initiativ kongelig konfirmation og stadfæstelse på »Prins Jean af Orléans Mindelegat«, hvis formål det er at støtte udgivelsen af »Den kongelige Livgarde«.

Den kongelige Livgarde

I Livgardens signet ses stadig det gamle navn »Den kongelige Livgarde til Fods«.

Den kongelige Livgarde oprettedes den 30. juni 1658 af Kong Frederik III.

I de første år kendtes Livgarden under navne som »Vores Regiment de Garde til Fods« (1658), »Hans Kongelige Majestæts Livregiment«, »Kongens Livregiment til Fods«, »Det røde Regiment« og »Gøngerne«, sidstnævnte for enkelte af kompagnierne.

Af Kong Christian V's betegnelse fra 1684 »Vor Garde til Fods« udvikledes navnet »Den kongelige Livgarde til Fods« vekslende med »Livgarden til Fods« og »Fodgarden«.

Fra Kong Frederik IV (1699-1730) blev Monarken regimentets direkte øverstbefalende. 1763-69 var Hest- og Fodgarde periodevis slået sammen som »Den kgl. Livgarde til Hest og til Fods« eller »Den kombinerede Livgarde«. I slutningen af 1700-tallet anvendtes ofte udtrykket »Livvagten«.

I 1800-tallet sås ofte »Garden« eller »Corpset« anvendt, 1842 »Livgardebataljonen« og fra 1867 »Livgarden«.

I 1961 genindførtes det officielle navn »Den kongelige Livgarde« med »Livgarden« som daglig betegnelse.

Livgardens historie gennem århundreder karakteriseres ved udførelsen af de to hovedopgaver: dels at stå vagt om Monarken og den kongelige familie med dertil hørende ceremoniel og hoftjeneste, dels at opstille og uddanne stående styrker og mobiliseringsenheder som kamptropper til den danske hær.

Herudover må nævnes, at hvad enten mandskabet – garderne – har været hvervet, værnepligtigt eller en kombination heraf, så har det overvejende bestået af landets egne indbyggere fra alle dele af Danmark. Hovedstaden København har siden 1658 været garnison for Livgarden.

Livgarden til revue på Østre Fælled 1881.

Den kongelige Livgarde har tjent under monarkerne

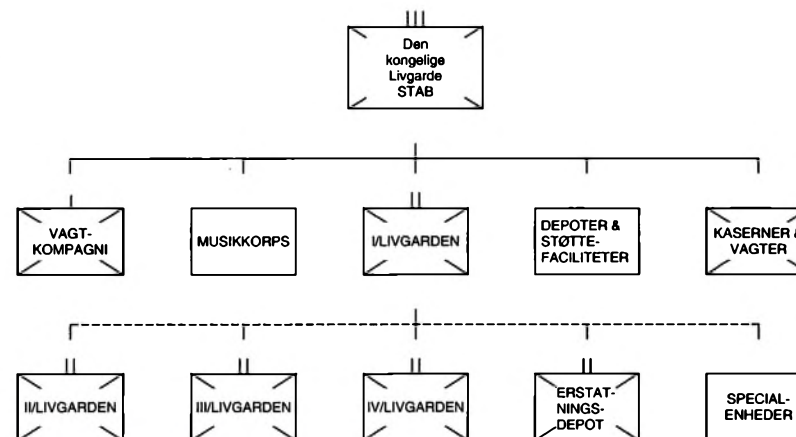
Frederik III	1648-1670
Christian V	1670-1699
Frederik IV	1699-1730
Christian VI	1730-1746
Frederik V	1746-1766
Christian VII	1766-1808
Frederik VI	1808-1839
Christian VIII	1839-1848
Frederik VII	1848-1863
Christian IX	1863-1906
Frederik VIII	1906-1912
Christian X	1912-1947
Frederik IX	1947-1972
Margrethe II	1972-

Som æresoberster har Livgarden haft Kong Carl XV af Sverige-Norge 1860-1872 og Czar Alexander III af Rusland 1879-1894.

Udover at være underlagt Kongehuset står Livgarden i fredstid under Hærens operative Kommando. I krigstid er den af Livgardens stab opstillede kampgruppe en af dispositionsenhederne under Østre Landkommando,

der varetager forsvaret af Sjælland med omliggende øer.

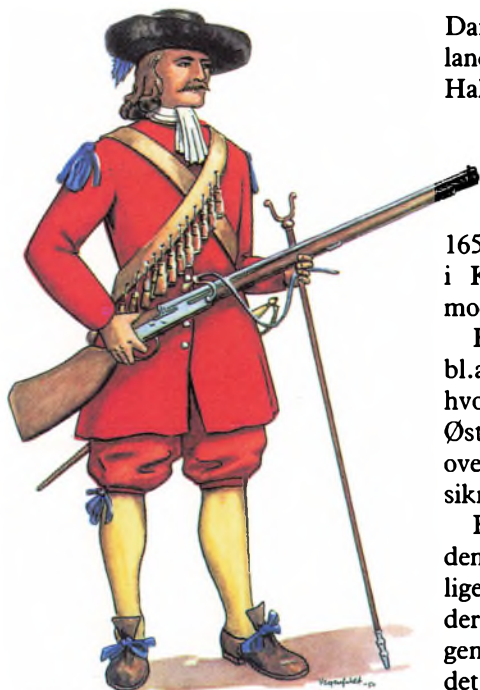
De fleste af Livgardens øvrige enheder er her under kommando af en brigade eller region under landkommandoen.

Den kongelige Livgardens organisation, 1991.

Livgardens oprettelse

Musketer af Livgarden ca. 1658.

I sommeren 1657 var Danmark blevet invaderet af en fjendtlig svensk hærstyrke, der fra udgangsområder i det daværende Vestpreussen og Forpommeren over Slesvig-Holsten trængte op gennem Jylland og herfra i løbet af vinteren marcherede over de isbelagte bæltter for at sætte sig på Sjælland.

Resultatet heraf blev Roskildefreden af 26. februar 1658, hvor

Danmark-Norge mistede store landområder, herunder Skåne, Halland og Blekinge til Sverige.

Freden varede kun kort, og godt en måned efter Livgardens oprettelse landsattes 8. august 1658 et svensk ekspeditionskorps i Korsør, hvorfra fremrykning mod København iværksattes.

Formålet med invasionen var bl.a. at erobre hele Danmark, hvorved den svenske position som Østersøens stormagt med kontrol over de danske stræder ville blive sikret.

Fra dansk side besluttedes det denne gang at bekæmpe de fjendtlige tropper, og Livgarden fik dermed sin ilddåb under belejringen af København 1658-59, hvor det nyopstillede regiment med sine 550 mand indledningsvis udgjorde ca. 20% af det regulære infanteris kampstyrke.

Foruden artilleriet og rytteriet støttedes infanteriet af datidens hjemmeføringsformationer i form af Borgerkorpset samt enheder af studenter, håndværkssvende og andre. Under udfald fra fæstningen anvendtes Livgardens kompagnier ofte som forreste enhed i kolonnerne, eksempelvis under »Generaludfaldet« 23. august 1658.

Efter at situationen var forbed-

ret ved tilgang af allierede forstærkninger og afvisningen af det fjendtlige stormangreb 10. februar 1659, deltog Livgarden i generobringen af Danmark.

Udover at opstille regimentet som kampenhed ønskede Kong Frederik III tillige at anvende det som et garderegiment. Dels til sikring af Det kongelige Hus i de urolige tider omkring Enevældens indførelse, dels – i overensstemmelse med tidens ånd – ved større ceremonielle begivenheder. Kort efter oprettelsen deltog Livgarden således i vagttjenesten ved Københavns Slot, ligesom regimentet paraderede ved arvehyldningsceremonien på slotspladsen 18. oktober 1660.

De kompagnier, der blev slået sammen til Livgarden 1658, var regimentschefen Frederik Ahlefeldts norske kompagni samt to andre norske, alle fra Bohus garnison. Endvidere næstkommanderende Niels Pallesen Rosenkrantz kompagni af gønger, der

Fane for Livgardens 7. kompagni 1663. Mottoet »Pro Rege et Grege« – »For Konge og Folk« genfindes i dag i Livgardens afdelingsmærke.

havde været kongeligt livkompagni, resterne af Ulrich von Dewitz' sjællandske kompagni, der fra 1657 også havde været kongeligt livkompagni, Holger Mormanns skånske kompagni og Christopher Gjeddes kompagni.

Garderne var musketerer (for det meste udrustet med luntemusketter) og pikenerer i forholdet

Livgarden om Frederik III's trone under arvehyldningen 18. oktober 1660.

2:1. Som sekundær bevæbning havde hver mand en kraftig kårde.

Den normale indkvartering fandt sted hos borgerne i København og på Christianshavn. Da Citadellet Frederikshavn (Kastellet) var færdigbygget 1663, rykkede to af Livgardens kompagnier ind som de første.

Fra Enevældens indførelse i 1660'erne over Grundloven af 1849, Parlamentarismen 1901 og andre milepæle udvikledes landet til det nuværende Danmark med konstitutionelt monarki og parlamentarisk demokrati.

Livgarden har under hele denne udvikling tjent Monarken og det danske samfund og har helt naturligt antaget valgspøget »Pro Rege et Grege« – »For Konge og Folk«.

Livgardens bronzebuste af Frederik III på Rosenborg Eksercerplads.

Uniformens udvikling

Livgardens uniformer har gennem tiderne været påvirket af såvel den internationale uniformsudvikling som den civile mode. I Holbergtidens København anvendte både borgere og soldater

paryk, og dette århundredes bæring af skjorte og slips afspejles også klart i den militære uniform.

Uniformens udseende var engang også bestemt af identifika-

tionshensyn – hvert regiment sine farver – men vilkårene på den moderne slagmark har frembragt vore dages terrænfarvede kampuniform. At en soldat alle dage har sat pris på en flot uniform, er

heller ikke ukendt. Jo længere vi kommer frem i tiden, jo flere uniformstyper munderes garderen med. Dagens garder er således udrustet med rød vagtuniform, blå vagtuniform, kampuniform,

tjenesteuniform, gymnastiktøj, træningsdragt og kedeldragt. Hertil kommer overtøj af forskellig art.

Hans forgænger fra 1658 havde kun et uniformssæt til al brug.

De nuværende vagtuniformer er ikke indført et bestemt år men er resultatet af en udvikling gennem tre århundreder, idet f.eks. rød uniformsfarve indførtes fra omkring 1660, hvidt lædertøj 1757, sabelkvaste 1783, brystskjold 1788, bjørneskindshue 1803-05, blå bukser med hvide striber 1822, kongelige skuldernavnetræk 1842, mørkeblå frakke 1848, blå spidshue med kvast 1852 og hvide geværremme 1955.

Den blå uniform med bjørneskindshue, vi ser i dag, blev anvendt i krig 1848-50 og 1864 samt – uden bjørn – 1940.

Med anskaffelsen af bagladegeværer i 1860'erne, hvorved skydning kunne foregå fra liggende stilling, udgik bjørneskindshuen som en del af feltuniformen, men bevarede i vagtpåklædningen. Såvel den blå spidshue som bjørneskindshuen er en videreudvikling af ældre, høje grenaderhuer. »Bjørnen« vejer ca. 1,5 kg.

Forten i Altona efter Bomben 1876

Denne Måned efter Bomben 1876

Norges 1. hvid regiments

Det svenske 1. infanteriregiments

Ungarsk 1. hvid regiment

Ungarsk 1. hvid regiment

Ungarsk 1. hvid regiment

Ungarsk 1. hvid regiment

Garder i blå vagtgalla. Den hvide fangsnor skulle oprindeligt sikre, at soldaten ikke mistede hovedbeklædningen under kampen. Den røde frakke er erødet i modsætning til den toradede blå, der med måneds interval skiftevis knappes til højre og venstre for at fordele slitagen ligeligt. Til blå galla knappes altid til højre.

Sabelkvastens farve angiver garderens enhed, idet karmoisinrød (stabsfarven) anvendes af tambourkorpset, højrød af 1. vagthold (de højeste), hvid af 2., blå af 3. og gul af 4. Tidligere angav kvastfarven kompagniets nummer.

Brytskiltet, eller brystskjoldet, kendes fra 1788 og fastholder krydsningen af bandolererne. Skiltet viser de tre danske løver, de to slesvigske samt de tre nordiske unionskroner.

Gardersablen, »Livgardesabel Model 1854«, som gardereren bærer i dag, udvikledes i Frankrig omkring år 1800. Store mængder erobredes af tyskerne efter Napoleons nederlag 1815. Ved fordelingen af byttet efter de danske sejre 1848-50 over tyske styrker tildeltes sablerne Den kongelige Livgarde.

Vagttasken er i sin form fra omkring 1806. Den regerende Monarks navnetræk ses i midten. De fire »bomber« er gamle grenadersymboler.

Bjorneskindshuens »sol« er som type indført 1808. Rigsvåbnet i midten blev sidst ændret ved Dronning Margrethe II's tronbestigelse 1972.

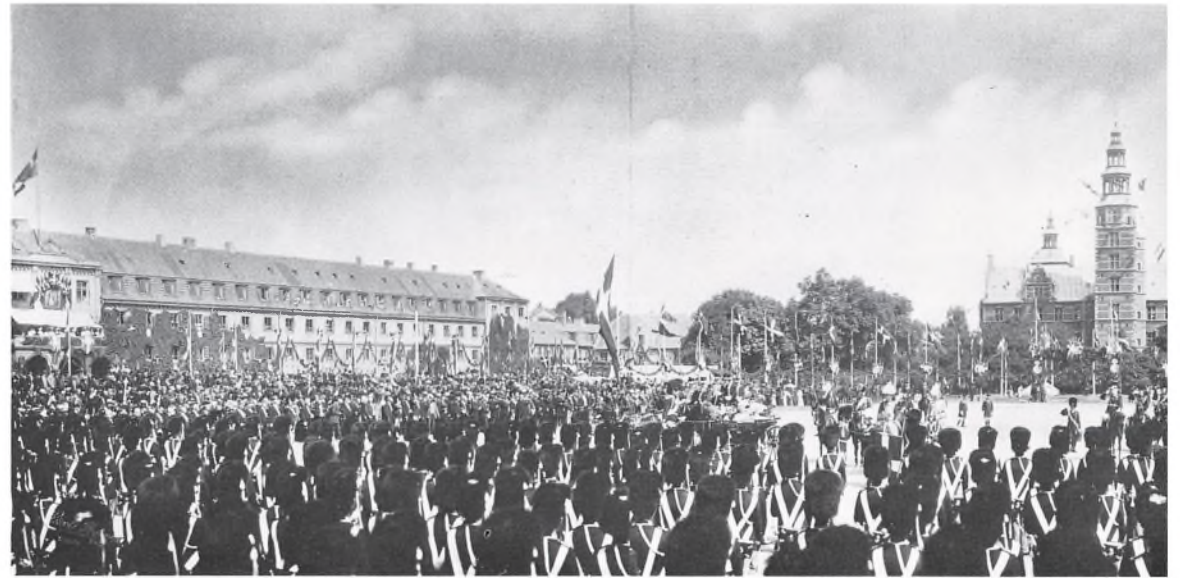
Kampuniformen af i dag skal kunne anvendes under alle vejrforhold og falde sammen med terrænet (t.v. M/1958 – t.h. M/1984).

De kongelige navnetræk til uniformens skulderstropper kaldes stadig »rexer«.

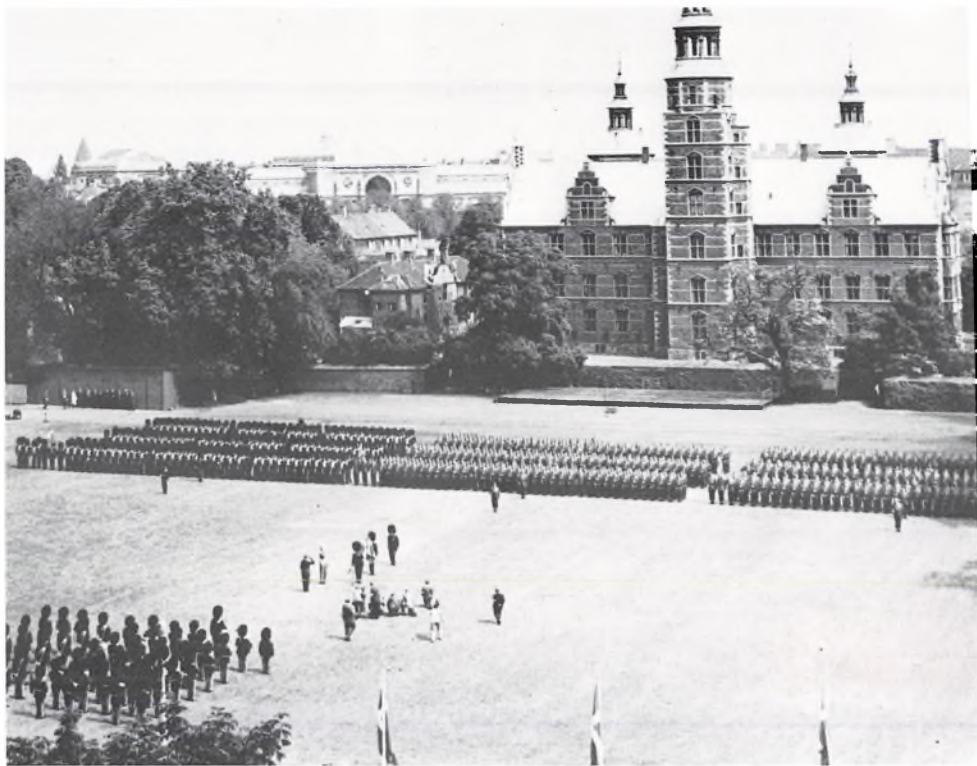

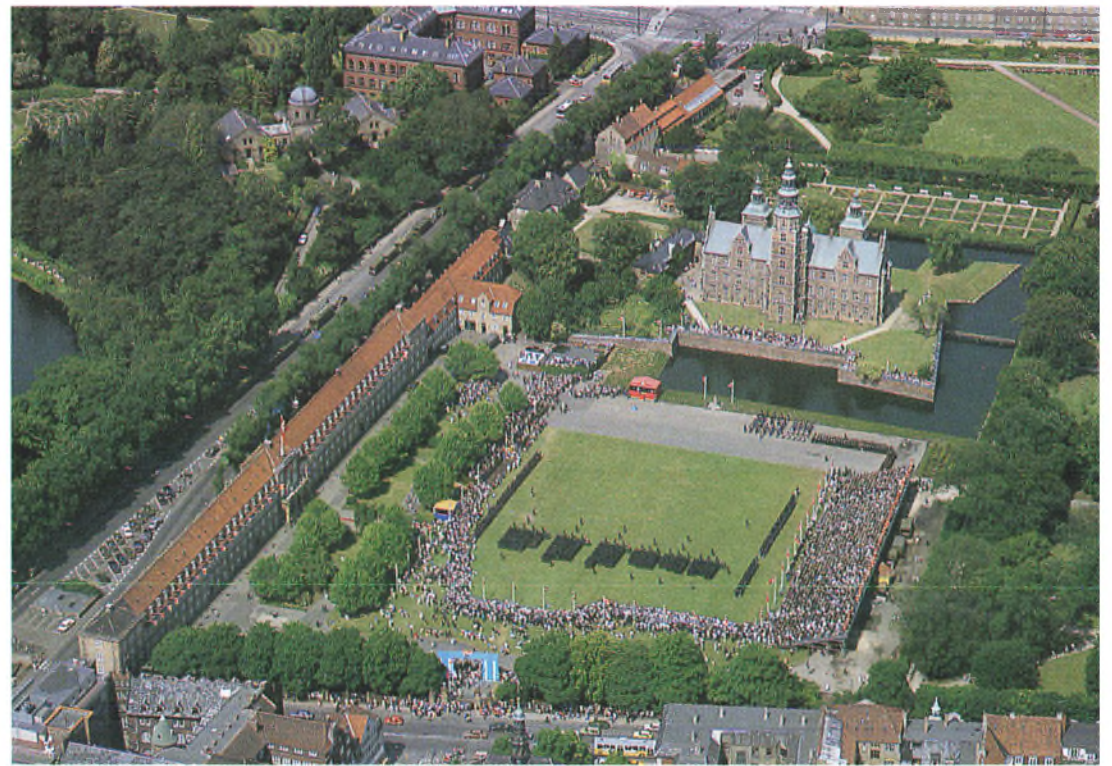
1858 – 200 år.

1908 – 250 år.

1958 – 300 år.

1983 – 325 år. 10.000 tjenstgørende og gamle gardere marcherede gennem København.

De kongelige slotte og palæer

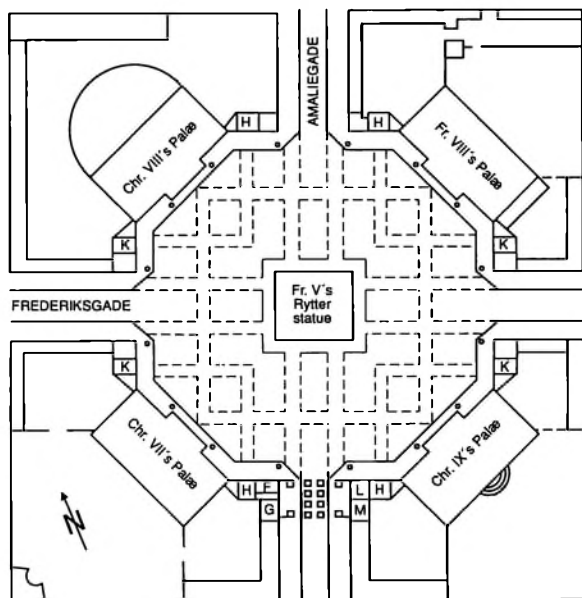
Amalienborg

Hvor Amalienborg ligger i dag opførte Frederik III's dronning, Sophie Amalie 1669-73 et lystslot, Sophie Amalienborg, der brændte 1689.

I anledning af Det oldenborgske Kongehus 300 års jubilæum i 1748 besluttedes det at anlægge en helt ny bydel – Frederiksstanden, og med Nicolai Eigtved som arkitekt blev de nuværende fire palæer fra 1750 opført for fire private familier.

Efter Christiansborgs brand 1794 overgik palæerne til kongelig hovedresidens og Amalienborg indgik således i den stadig eksisterende cyklus for beboelse af Kongehusets forskellige generationer.

Harsdorffs kolonnade opførtes ligeledes i 1794. Palæerne benævnes med uret fra kolonnaden: »Christian VII's palæ (Gæstepalæ), Christian VIII's palæ (Kronprinsen), Frederik VIII's palæ (Dronning Ingrid) og Christian IX's palæ (Residenspalæ).

På 100 årsdagen for arvehyldningen nedlagdes 1760 på pladsens midte grundstenen til Salys rytterstatue af Frederik V. Statuen afslørede i 1771.

Christiansborg

1167 lagde biskop Absalon grunden til en borg ved »Havn«, på hvis stadig eksisterende ruiner Københavns Slot opstod med dets utallige tilbygninger. I løbet af 1400-tallet blev slottet i stigende grad de danske kongers hovedresidens. Slottet undergik facadeændringer til barokstil 1721-27 for kort efter at blive revet ned og i 1740 erstattet af det første Christiansborg, opkaldt efter bygheren Christian VI. Arkitekterne var Häuser, Thura og Eigtved m.fl. Af dette slot ses i dag fløjene omkring Ridebanen og to forbindelsesfløje. Efter branden 1794 påbegyndtes det andet Christiansborg i 1820'erne under C.F. Hansen. Slottet, der var i nyklassisk stil, blev indviet i 1828, men nedbrændte med undtagelse af Slotskirken i 1884.

Det tredje og nuværende Christiansborg fuldførtes i modificeret barokstil i 1924 med Thorvald Jørgensen som arkitekt. Slottet rummer blandt andet de kongelige repræsentationslokaler, Folketinget og Højesteret.

Fredensborg

Opførtes 1720-24 af Frederik IV og blev opkaldt til minde om freden efter Store nordiske Krig 1720. Senere udvidelser ved arkitekterne Ernst, Krieger, Thura og

Eigtved. Slottet blev især kendt som samlingsstedet for Europas fyrstehuse i Christian IX's regeringstid 1863-1906.

Det karakteristiske mangelkantede røde danske *skilderhus* stammer fra ca. 1740.

Marselisborg

Slottet har navn efter herregården Marselisborg, erhvervet 1661 af storkøbmanden Gabriel Marselis, der bl.a. finansierede Livgardens uniformering ved dennes oprettelse.

Det er opført 1899-1902 ved arkitekt Hack Kampmann og skænket til daværende Prins Christian (X) og Prinsesse Alexandrine som folkegave, betalt ved indsamling.

Udover de nævnte slotte, som Livgarden bevogter i dag, har der tidligere været gardervagt ved blandt andet Bernstorff, Charlottenlund, Sorgenfri, Frederiksborg, Gråsten, Hvidøre, Skodsborg Palæ, Det gule Palæ og andre palæer i København.

Vagttjenesten

1659 udnævntes et af Livgardens kompagnier til kongeligt livkompagni og fast vagtkompagni på hovedresidensen, Københavns Slot. Livgarden havde oprindelig kun de ydre poster, medens drabanter og – fra 1661 – hestgardere bemandede de indre poster.

Vagten stillede foran chefens kvarter ude i byen og marcherede derfra til slottet, hvor selve vagtafløsningen fandt sted.

Fra 1682 kendes honoreringsbestemmelser over for kongehus og regering, højere embedsmænd og officerer med flere, der i moderniseret version findes i det nuværende vagtreglement.

Fra 1701 overtog Kongen som Livgardens chef kommandoen over vagten. Fra samme år skiftedes Livgarden om vagten med sit nyoprettede søsterregiment, Grenaderkorpset, der sammen med Drabantgarden nedlagdes i 1763.

1730-40 var hovedresidensen forlagt til Frederiksberg Slot under nedrivningen af Københavns Slot og opførelsen af Christiansborg. I den anledning fastsattes Livgardens vagtparade fra 1740 til 110 geværbevæbnede til bestridelse af 33 poster ved de kongelige slotte og palæer.

Ved kongelig befaling af 11. juli 1761 fritoges Livgarden for som

Officersesponton model 1734 for Livgarden til Fods.

hidtil at stille på højre fløj af Københavns garnisons vagtparade, der dengang trak op på Christiansborg paradeplads.

Med færdigbygningen af Livgardens Kaserne 1786 udgik vagten herfra.

27. februar 1794, klokken 08.30, dagen efter Christiansborgs brand, sås Livgardens kongevagt for første gang på Amalienborg, hvor den trækker op den dag i dag. Amalienborgperioden var dog afbrudt under Frederik VII 1848-63, hvor man foretrak det genopførte Christiansborg som vinterresidens i hovedstaden. Fra 1809 formeredes vagtparaden i Dronningens Ridehus i Frederiksgade tæt ved Amalienborg.

Ved nedlæggelsen af Den kongelige Livgarde til Hest 1866 blev Livgarden ene om vagten. Fra 30. november 1863 ved Christian IX's tronbestigelse fik fanerne

deres placering i Kongens joustue på Amalienborg, og fra 27. december 1868 foregik fanemarchen på selve slotspladsen.

Under Kronprins Christians (X) chefsperiode indførtes i 1907, at vagtparaden med musik trak op fra Livgardens Kaserne. Gennem den indre by marcheres der til Amalienborg ad ruter, der lejlighedsvis er blevet ændret i relation til byplan og trafikregulering.

En slotsvagt afløses en gang i døgnet, normalt klokken 12.00, og mandskabet har således indgået i vagtstyrken i 24 timer efter det traditionelle postafløsningssystem med 2 timer på post og 4 timer i beredskab og hvile, forplejning og soignering.

Livgardens vagter opdeles fra gammel tid i kongevagter for Monarken samt løjtnants- og palævagter, der etableres for andre medlemmer af Kongehuset, eller når et slot/palæ er ubeboet.

På Amalienborg er en kongevagt under kommando af en major eller kaptajn, en løjtnantsvagt under en kaptajn eller premierløjtnant og en palævagt under en sergent.

Kongevagt og løjtnantsvagt trækker op med musikkorps og tambourkorps.

Kun i kongevagt indgår fanen.

Ved særlige lejligheder som Monarkens fødselsdag anlægges rød vagtgalla, og gallafanerne med Kongevåbnet indgår i vag-

ten i stedet for Livgardens bataljonsfaner, der anvendes til daglig.

Musketerkompagni af Livgarden til Fods aflægger honnør for stående vagt af Livgardens grenaderkompagni foran Christiansborg Slot ca. 1758.

Kongevagt på Amalienborg

1. Inspektionshavendes eftersyn

Tiltrædende vagt stiller til eftersyn af pudsning og påklædning. Inspektionshavende sergent kontrollerer. Støvler og vagttaske er ikke af lak, men blankpudset ved hjælp af skosværte, vand, vat og »knofedt«.

3. Aflevering til næstkommanderende

Inspektionshavende sergent afleverer den eftersete styrke til den officer, der er vagtens næstkommanderende.

2. Koncert

Musikkorpset spiller foran kaserne's midterpavillon som generalprøve på det program, der under afløsningen spilles på Amalienborg.

neralprøve på det program, der under afløsningen spilles på Amalienborg.

4. Næstkommanderendes eftersyn

Næstkommanderende gennemfører et sidste eftersyn. Bagved står et antal vagtreserver klar til at træde ind, hvis en garder skulle blive syg i sidste øjeblik – eller hvis en garder bliver sendt tilbage til kompagniet på grund af mangelfuld påklædning eller pudsning.

5. Aflevering til vagtkommandøren

Næstkommanderende former paraden med musikkorps på op til 35 mand, tambourkorps på 12 mand og vagten med 36 gar-

6. Afmarch

Kort før klokken 11.30 sætter paraden i march til tonerne af Livgardens signal og forlader kaserne.

dere og afleverer til vagtkommandøren, en major eller kaptajn. Vagten er nu underlagt Chefen for Hendes Majestæt Dronningens Adjutantstab.

7. Rundetårn

I Købmagergade passeres Rundetårn, derefter fortsættes ad Strøget mod Kongens Nytorv.

8. Kongens Nytorv

Paraden passerer Det kongelige Teater og Charlottenborg.

9. Ankomst til Amalienborg

Få minutter før klokken 12.00 svinger paraden ind på slots-

pladsen, hvor den aftrædende vagt er opstillet.

10. »Linie til venstre, holdt foran!«

Efter at have marcheret venstre om rytterstatuen udvikles styrken på linie foran residenspalæet efter kommandoen:

»Linie til venstre – holdt foran!«. Efterhånden som grupperne når op på højde med Musikkorpset, kommanderer højre fløjmand i gruppen: »Gruppe – holdt!«.

11. Frontmarch

Når hele paraden er kommet på plads, sætter vagtkommandøren igen paraden i march ved i takt med stabstambourens stav at kommandere: »Parade-march!«. Hele paraden marcherer nu frem i den såkaldte frontmarch mod residenspalæet – en slags præsentationsmarch. Når paraden har en bestemt afstand fra palæet, kommanderes holdt. I modsætning til f.eks. de engelske garderegimen-

12. Løjtnanten på vej efter fanen

Efter at have ladet vagtstyrken tage gevær ved fod giver vagtkommandøren tegn til løjtnanten om at hente fanen – symbolet på Kongevagten.

Løjtnanden går ind i palæet, hvor han får overdraget fanen af jourhavende adjutant. Fanen bæres af »Fanebæreren«, en befalingsmand af sergentgruppen.

13. Fanemarch

Fanen føres i langsom march til højre fløj af vagtstyrken.

Fanemarchen – kendt som »Her kommer Jens med Fanen« – er indført ved kgl. parolbefaling af 18. juni 1808. Melodien afløste en ældre parademarch.

Den samme melodi anvendes i hurtigt tempo som honnørmarch for kongelige personer.

14. Tiltrædende vagt på vej mod stående vagt

Med fanen marcherer paraden

over mod stående vagt, for der at gennemføre selve vagtskiftet.

15. Vagtkommandørerne saluterer hinandens faner

Efter at der er gjort holdt og svinget ind på linie, præsenteres

gevær og vagtkommandørerne saluterer med sablerne. Denne hilsen gælder de to faner.

16. Vagtskiftet

Tiltrædende vagtkommandør kommanderer nu til begge vagter: »Gevær ved fod! Højre – om! Vagten – march!«. Musikkorps og tambourkorps bliver stående.

Når styrkerne har byttet plads, kommanderer tiltrædende vagtkommandør:
»Vagten – holdt! Venstre – om!«.

17. Aftrædende vagt

Aftrædende vagtkommandør lader sin styrke rette ind til højre og sender »Gammel Andenmand« afsted. »Gammel Andenmand« er Post for Gevær i anden afløsning. Han skal følge med af-

løsningspatruljen rundt for til den nye vagt at overdrage skilderhuse, kapper m.v. Garderen går over og melder sig til tiltrædende vagtkommandør, der lader ham træde ind på venstre fløj.

18. Tiltrædende vagt

Første afløsning er trådt frem og de øvrige på plads i geværstøtterne. Tiltrædende vagtkommandør har kaldt første afløsning og »Ny Andenmand« frem. De øv-

rige har sluttet an ved geværstøtterne og efter at have gennemført en venstrevending »fra fløjen«, står de nu rettet ind over for aftrædende vagt.

19. Koncert

I mellemtiden har Musikkorpsen taget opstilling i en halvcirkel og spiller nu tre numre – om søndagen fire. Repertoiret dækker, foruden marchmusik og nationale melodier, også klassisk harmonisk musik og slagere.

20. Officererne på vej til Christian IX's palæ

Officererne på vej til residenspalæet for at melde henholdsvis til og fra.

21. Afløsningspatruljen

Afløsningspatruljen, der skal

afløse de udstillede poster, føres af de to »Andenmænd«.

22. Kontrol af skilderhus

Tiltrædende, dvs. »Ny Andenmand« undersøger skilderkappens tilstand og forvisser sig om, at alt er i orden ved skilderhuset. Inspektionen overvåges på aftrædende vagts vegne af »Gammel Andenmand«. Først da kan afløsningen af posten finde sted.

De sorte kapper anlægges i koldt vejr. I skilderhuset findes yderligere en rød skilderkappe til posten.

23. Afløsning af Post for Gevær

Post for Gevær er den sidste, der afløses. Når han er afløst, overtager »Gammel Anden-

mand« kommandoen. Nu er der jo kun aftrædende poster i patruljen.

24. Aftrædende parade

Aftrædende vagt gør klar til at marchere til residenspalæet for at aflevere sin fane.

25. Frontmarch med fane

Aftrædende vagt under frontmarch.

28. Hjemmarch

Hjemturen følger en anden rute, til slut ad Gothersgade.

29. Indmarch på Livgardens Kaserne

Der hilses på skildvagten ved Livgardens Kaserne.

30. Inspektionshavende har overtaget styrken

Geværene aflades. Ca. 26 timer efter at paraden blev formeret, er garderne hjemme igen.

26. Fanemarch

Fanen afleveres. Hjemmarchen kan begynde.

27. Afmarch

På vej over pladsen aflægges honnør for stående vagts fane.

Garderen

Gennem tiden har forskellige krav til garderens kvalifikationer gjort sig gældende, omend vi finder mange fællestræk siden oprettelsen 1658.

Ønsket om at skabe en national enhed syntes allerede opfyldt 1663, hvor næsten 90% af styrken var født i daværende eller tidligere landsdele under den danske krone, nemlig Danmark, Norge, Holsten, Skåne, Halland, Blekinge m.v. De resterende 10% udgjordes af svenskere, finner, hollændere, tyskere, polakker, englændere og franskmænd.

Princippet om udskrivning af personel til Livgarden fra hele landet og ikke kun fra garnisonens opland gælder stadig, og mandskabet kommer fra alle erhverv som landbrug, håndværk, industri, handel og administration. Mange medlemmer af Kongehuset har tjent ved Livgarden. Christian X startede således som rekrut 1889 og endte som chef for Livgarden 1906-08.

Oprindeligt var Livgardens personel hvervet, men udviklingen i slutningen af 1700-tallet og frem til den almindelige værnepligts indførelse 1848 – stadfæstet i Grundloven 1849 – ændrede dette. I 1970'erne gik Forsvaret atter over til hvervning, og i dag arbejder professionelle og værneplig-

tige side om side ved Livgarden. Langt størstedelen af de menige gardere er værnepligtige.

At mandskab til Livgarden skulle være højere end gennemsnittet, har vi en antydning af i

1729, hvor Kong Frederik IV overførte to garderrekruiter på 188 cm til Kong Friedrich Wilhelm af Preussen.

I 1765 er (minimum-)garderhøjden 172,6 cm (66 tommer), der 1817 sættes op til 67 tommer eller 175 cm, hvilket stadig er gældende.

Hertil kommer, at man ved udskrivningen har tilgodeset, at gardereren har den tilstrækkelige fysiske og psykiske styrke.

Mange værnepligtige udnytter den stadig eksisterende mulighed for selv at vælge at blive udskrevet til Den kongelige Livgarde. Dette skyldes blandt andet almen interesse for Livgarden, oplysninger fra kammerater samt, at det i mange familier landet over i generationer har været tradition at forrette tjeneste ved Livgarden. Denne tradition ser man videreført blandt de professionelle. Der er eksempler på, at helt op til seks brødre har været gardere.

De frivillige værnepligtige motiveres også af det gode kammeratskab samt udfordringerne, der ligger i soldatertidens fysiske træning, psykiske belastning og tjenesten i en organisation, der stiller krav til både disciplin og samarbejde.

Der uddannes ca. 1.000 værnepligtige om året ved Livgarden.

Vagtuddannelse – feltuddannelse

Øvelsesområdet Høvelte-Sandholm-Sjælsmark har i en årrække dannet rammen om Livgardens uddannelse.

Straks fra indkaldelsen trænes den værnepligtige i at udfylde sin funktion i samarbejde med kammeraterne inden for den deling eller sektion, som siden skal indgå i hærens kamptropper. Integreret i denne enhedsuddannelse trænes den værnepligtige i de mange enkeltdiscipliner, der indgår i hans funktion. Det er kendetegnende for denne moderne uddannelsesmetode, at enheden tilbringer det meste af tiden i felten eller under feltlignende vilkår og ofte i døgn-drift.

Enkeltdiscipliner for en kampsoldat er først og fremmest skydning med enhedens våben: Ge-

vær, lette og tunge maskingeværer samt panserværnsvåben. Hertil kommer sprængningstjeneste, minering og minerydning. Der kræves også særlige færdigheder for at kunne deltage i patruljering, overvågning og bevogtning.

For at overleve på kamppladsen skal soldaten kunne klare sig i det fri og under alle vejrforhold. Han skal kunne beskytte sig i feltbefæstede anlæg og kunne modstå virkningen af atomare, biologiske og kemiske våben samt yde førstehjælp til sårede kammerater.

I løbet af uddannelsen specialiserer den enkelte soldat sig i særlige fag alt efter, hvilken delingstype han indgår i. Men uddannelsen foregår fortsat i en-

hedsramme som for eksempel kommandodeling, mortersektion, stabsdeling, overvågningsdeling, infanterideling, sanitetsdeling, tung morterdeling, forsynings- og vedligeholdelsesdeling og sikringsdelinger med deltagelse af reserveofficererne fra de enheder i mobiliseringsstyrken, som holdet er bestemt til at indgå i efter hjemsendelsen. De forskellige delingstyper er aktuelle, fordi enhederne, der uddannes, efter hjemsendelsen designeres til såvel Livgardens bataljoner m.v. som til andre regimenter.

Undervejs i feltuddannelsen udsættes den værnepligtige for to større prøver. Første gang efter ca. 3 måneder under Rexturen, hvor først og fremmest de personlige færdigheder og den fysiske og psykiske udholdenhed testes. Efter Rexturen kaldes den værnepligtige for garder og bærer de kongelige navnetræk.

Henimod slutningen af feltuddannelsen gennemfører enheden en afsluttende feltøvelse, Garderturen, hvor først og fremmest den samlede enheds kampduelighed afprøves.

Inden afslutningen af perioden i uddannelsesstyrken fortsættes med uddannelse i vagttjeneste, og der udleveres vagtudrustning. Styrken inspiceres af Chefen for Livgarden personligt i eksercits og vagttjeneste.

Ved den »blå fest«, der afholdes med damer, samles hele holdet som regel et sted i provinsen for at fejre afslutningen af felttjenesten og overgangen til vagttjeneste.

Efter perioden på Garderkaserne – Høvelte overføres garderne til Vagtkompagniet på Livgardens Kaserne i København. Herfra bestrides vagten ved de kongelige slotte og palæer, og træningen i vagtøvelser vedligeholdes og udbygges.

Efter hjemsendelsen fra den første værnepligtstjeneste genindkaldes garderen til et antal mønstringer i den mobiliseringsenhed, han blev uddannet til under førstegangstjenesten. Når han af levealder bliver for gammel til at møde ved felthæren, kan han søge over i Hjemmeværnet.

For de egnede er der mulighed for videre karriere ved at søge på sergentskole eventuelt fulgt op af en uddannelse som officer af linien eller af reserven.

Ved siden af værnepligtigt mandskab rummer Livgarden også professionelle soldater – officerer af linien m.fl. samt stampersonel bestående af sergenter og konstabler. For stampersonellet

er der visse muligheder for civil uddannelse. Endvidere er ansat civilt personel.

Såvel officerer af reserven som sergenter og menigt nøglepersonel kan tegne kontrakt om rådgivningstjeneste, hvilket er en væsentlig forudsætning for effektiv gennemførelse af mønstringer (genindkaldelser) samt eventuel fornyelse af krigsstyrken.

Kamptropper

De største kampenheder, Livgardens opstiller, er bataljoner. Chefen for en bataljon er oberstløjtnant, og han har som hjælpere i sin stab operations- og efterretningsofficerer, transportofficer, personelofficer og feltpræst. Bataljonen er sammensat af et antal kompagnier med en major eller kaptajn som chef.

Kompagniet er opstillet i delinger og sektioner, hver på et antal grupper på op til 10 mand. Bevæbningen er for enkeltmand et personligt våben – gevær, maskinpistol eller let maskingevær. Herudover findes lette panserværnsvåben, håndgranater og tunge maskingeværer. I kompagniet kan desuden indgå morterer, middeltunge panserværnsvåben samt udstyr til kamp i mørke. Kompagniet er normalt motoriseret på egne hjulkøretøjer.

En særlig enhed i bataljonen udgør stabskompagniet, der varetager forsynings-, transport-, vedligeholdelses- og sanitetsopgaver. Udover den avancerede elektronik i form af radiomateriel, der findes i alle bataljonens enheder, kan stabskompagniet have en jordovervågningsradarenhed, der i mørke kan afsløre mål på store afstande. Desuden råder stabskompagniet normalt over en overvågningsstyrke i lette køretøjer samt tunge morterer og panserværnsvåben til støtte. Bataljonerne kæmper ikke alene, men kan støttes af kampvogne, artilleri, fly, ingeniørtropper, hjemmefly og andre bataljoner eller enheder.

Livgardebataljonerne indgår operativt i brigader, kampgrupper og regioner under Østre Landkommando (ELK).

Motoriseret panserværnsgruppe (»TOW«).

Let maskingevær.

84 mm dysekanon »Karl Gustav«.

Delingsfører med signalmand.

Sanitetsgruppe i aktion.

Faner

De ældst kendte faner ved Livgardens var 8 kompagnifaner, der tildeltes i 1663. Idag har Den kongelige Livgarde 7 faner: 2 gallafaner, 4 bataljonsfaner og 1 regimentsfane.

De to gallafaner samt de to af

bataljonsfanerne, der anvendes som daglige vagtfaner, hører hjemme i Residenspalæet på Amalienborg. Udover selve fane-
dugen hører til fanen fanestang med fanespyd, fanesnore samt tre fanebånd (s.19).

Den ene af Livgardens to gallafaner med Kongevåbnet, overrakt 1847 af Kong Christian VIII.

Fanespyd med Frederik V's monogram på Gallafane nr. 1. Gallafane nr. 2 har et fanespyd med Christian VIII's monogram.

Personel uden for Livgardens bataljoner bærer »solen« på karmoisinrødt underlag.

Den kongelige Livgardes regimentsfane blev overrakt 30. juni 1974 af Dronning Margrethe II. Spyd: »F.3«.

II/ Den kongelige Livgarde er Livgardens stambataljon fra 1658. Den nuværende bataljonsfane, der deltog i kampe 1848-50, 1864 og 1940, blev tildelt af Kong Christian VIII i 1847. Spyd: »C.VIII«. Bataljonsfarven er høj rød.

III/ Den kongelige Livgarde er oprettet 1867. Fanen blev tildelt af Kong Christian VIII i 1847 som dagligfane til vagttjeneste. Spyd: »C.VIII«. Bataljonsfarven er hvid.

III/ Den kongelige Livgarde er oprettet 1923. Bataljonsfanen fra Kong Christian X's tid anvendes som dagligfane på Amalienborg. Spyd: »C.X«. Bataljonsfarven er blå.

IV/ Den kongelige Livgarde er oprettet 1961. Bataljonens motto er »Ad Tutelam Regis« – Til Kongens Værn«. Fanen blev tildelt af Hendes Majestæt Dronningen i 1983. Spyd: »F.IX«. Bataljonsfarven er gul.

Krigshistorie

Som en del af Hæren har Livgarden siden 1658 været et element i den til enhver tid førte danske sikkerhedspolitik med de hermed forbundne beredskabsperioder og med deltagelse i operationer og kamphandlinger i såvel indland som udland.

Under *Karl-Gustav krigene* 1657-59 mod Sverige sås det nyopstillede regiment som forreste enhed i udfald fra København, og det var med til at afslå stormen på byen. Desuden deltog Livgarden i Fyns generobring.

Skånske Krig 1675-79 førtes mod Sverige samtidigt med Den hollandske Krig 1672-78 i Europa; Livgarden opererede i Skåne og i Nordtyskland.

En bataljon indgik 1689-98 i det danske kontingent i engelsk-nederlandsk tjeneste under *koalitionskrigen* 1688-97, der førtes mod Ludvigs XIV's Frankrig. Bataljonen kæmpede først i Irland (Boyne, Limerick, Athlone, Aughrim m.v.) for senere at blive overført til Flandern (Steenkerke 1692).

Garder i feltuniform – krigen 1864.

Livgarden deltog i forsvaret af København og havde bl.a. sine regimentsjægere med i udfaldet ved Classens Have 1807.

I *1. slesvigske Krig* 1848-50 og *2. slesvigske Krig* 1864 var krigsskuepladsen Slesvig-Holstenen. *1. slesvigske Krig* førtes dels mod tysk-nationaltsindede slesvig-holstenere, dels mod regulære tyske tropper. Under *2. slesvigske Krig* var modstanderne Preussen og Østrig.

Indkaldelse af *Sikringsstyrken* 1914-19 var et eksempel på, at Danmark i en spændingsperiode indkalder tropper som krigsforebyggende foranstaltning. Under *1. verdenskrig* voksede Hærens mobiliseringsstyrke efterhånden til ca. 180.000 mand af en befolkning på ca. 2½ million. Livgarden blev indsat på Københavns

Nordfront og senere i Køge Bugt.

2. verdenskrig 1939-45 ramte Danmark 9. april 1940, hvor Livgarden kom i ildkamp på Amalienborg med den tyske invasionsstyrke. 29. august 1943 var Livgarden i kamp mod besættelsesmagten på Sorgenfri Slot, Livgardens Kaserne og Jægersborg Kaserne. I perioden 1943-45 oprettedes to »underjordiske gardebataljoner, der kom i aktion ved befrielsen 4/5. maj 1945.

Efter *2. verdenskrig* indgik Danmark 1949 i NATO sammen med en række vestlige nationer. De sjællandske styrker – herunder også Livgardens bataljoner – vil i krigstid blive ført af »COM-LANDZEALAND« – Chefen for Østre Landkommando.

Navnene på de vigtigste større slag, Livgarden har deltaget i, er

Efter 9. april 1940 trak kongevagten op i feltuniform.

Under *Den spanske Arvefølgekrig* 1701-13 var en bataljon atter i udenlandsk tjeneste 1702-12 og kæmpede under feltherrerne Hertugen af Marlborough og Prins Eugen af Savoyen med deltagelse bl.a. i slagene ved Blenheim, Oudenarde og Malplaquet mod franske og bayerske styrker.

Under den samtidige *Store nordiske Krig* 1709-20 blev det svenske Østersøvælde brudt af Danmark i forening med Rusland, Polen og Sachsen. Livgarden blev indsat i såvel Skåne, der forblev svensk, som i Nordtyskland.

Under *Napoleonskrigene* var Danmark-Norge på fransk side i krig mod England og Sverige.

Livgarden under angrebet på Helsingborg 1676.

broderet med guld på to fanebånd, der på Livgardens 250 års jubilæumsdag i 1908 overraktes af Kong Frederik VIII:

København 1658-1659
Nyborg 1659
Lund 1676
Malmø 1677

De mange kampe har kostet tab i sårede og døde. Til minde om Den kongelige Livgardes faldne rejstes 1958 bronzestatuoen af garderen på Rosenberg Eksercerplads.

Helsingborg 1710
Gadebusch 1712
Stralsund 1715
Isted 1850
Dybbøl 1848 og 1864

Ved en parade på Rosenberg Eksercerplads 13. juni 1986 modtog Livgarden fra Hendes Majestæt Dronningen et tredje fanebånd til hver af de 7 faner:

Amalienborg 9. april 1940.

Under slaget ved Isted 25. juli 1850 stormer 1. og 2. kompagni sammen med andre enheder et skydende, fjendtligt batteri frontalt og fastholder målet under fjendtligt modangreb af rytteri. Herefter fortsættes angrebet med rensning af Isted Skov.

Livgardens kaserne

1606 påbegyndtes anlægget af Kongens Have, og 1624 var Christian IV's lystslot, Rosenborg, færdigbygget. I forbindelse med Rosenborg og Kongens Have opførte Christian V omkring 1670 to lange væksthuse og det mellemliggende »lysthuset med de fire gyldne knapper« – den nuværende midterpavillon i Livgardens Kaserne.

I 1709 samledes det hele som ét drivhus, og den lange bygning, vi kender i dag, var etableret. Midterpavillonen anvendtes jævnligt af kongefamilien til tafler. Senere ændredes bygningen efter tegninger af Lauritz de Thura og

med J. C. Kriegers barokfacade fra 1742.

Med H. E. Peymann som arkitekt ombyggedes etablissementet 1785 til »Livvagtens Kaserne« og 29. april 1786 samledes Livgarden til Fods på sin egen kaserne, hvor regimentet har ligget siden. 1845 sattes en etage mere på bygningen, 1930 opførtes det nuværende gitter til Gothersgade og 1966-71 moderniseredes det indre af den fredede kaserne.

Foran Livgardens Kaserne ligger Rosenborg Eksercerplads, der ofte har været åben for publikum ved ballonopstigninger, forestillinger af linedansere og ildkunst-

ner, dyrskuer, rigsdagsvalg, motorløb, tattoo'er og meget andet. 1879-89 afviklede Københavns Boldklub de første tennis- og fodboldkampe i Danmark på pladsen.

På facaden mod Østervold er indmuret en kanonkugle fra Københavns bombardement 1807, og på pillerne langt Gothersgade er indcirklet skudmærker fra perioden 1943-45. I 1958 rejstes Svend Jespersens bronzestatue af garderen i vagtuniform; desuden findes en mindeplade for de gardere, der faldt på kaserne 29. august 1943. I 1983 afsløredes en nyafstøbning af François Dieusarts bronzebuste af Frederik III, foran Rosenborg, og i 1985 opstilledes en feltkanon M/1834, som Livgarden erobrede i slaget ved Isted 1850.

Garderkasernen Høvelte

Trods udvidelsen af Livgardens kaserne i København i 1845 og etableringen af en næsten permanent teltlejr på eksercerpladsen, var pladsen for kneben til at indkvartere såvel gardere som rekutter.

Samtidigt bevirkede udviklingen inden for våben og taktik i det 20. århundrede, at Livgarden måtte have en fast lejr eller kaserne uden for København med bedre adgang til terræn og skydebaner. Efter at have anvendt Jægersborg Kaserne i perioden 1909-14 og 1920-43 samt andre sjællandske domiciler i kortere tidsrum, overtog Livgarden i 1945 Sandholmljren i Nordsjælland, hvor gardeenheder i øvrigt

havde været indkvarteret i 1918, i 1930'erne samt i 1943 (internering).

I 1978 afsløredes en bronzestatue af garderen i feltuniform, udført af Eric Erlandsen, foran Sandholmljrens hovedbygning.

I 1985 overførtes Livgarden til den større og mere moderne Høvelte kaserne opført 1940 og moderniseret i 1960'erne. Statuen af garderen som feltsoldat fulgte med og står nu foran Den kongelige Livgardes hovedkvarter på Garderkasernen Høvelte. Såvel den gamle Sandholmljren som Garderkasernen ligger på øvelsesterret Høvelte-Sandholm-Sjælsmark.

Tambourkorpset

De 12 tambourer (trommeslagere) og 3 pibere, som fandtes ved Livgardens i 1658, anvendtes dels samlet som en del af militærmusikken, dels ude ved kompagnierne under march og eksercits til at angive takten og opmuntre de marcherende. Under kamp var tambourerne signalfolk for cheferne, i hvilken funktion de senere under betegnelsen hornblæsere benyttede det mere anvendelige signalhorn. I dag varetages signaltjenesten af personel med telefon- og radiomateriel.

Fra 1812 uddannedes tambourer centralt i København, og de blev særlig kendt som hornblæsere under de slesvigske krige 1848-50 og 1864.

1851 oprettedes Livgardens Spillemandsskole, hvor 14-årige optoges til uddannelse og virke som tambourer og pibere med senere tjeneste som underofficerer eller musikere. 1912 afløstes Spillemandsskolen af Hornblæderskolen, hvor de 17-årige elever væsentligst fik en musikalsk uddannelse. Skolen nedlagdes efter 1922, og opgaverne overgik til kun 6 værnepligtige reservehornblæsere.

1956 lykkedes det at forøge styrken, således at Livgardens Tambourkorps i dag består af ca. 20 værnepligtige og konstabler.

Af instrumenter råder Tambourkorpset over fløjter, signalhorn og marchtrommer. Marchtrommen af messing er fra ca. 1830 og er dekoreret med Livgardens mærke.

Udover opgaverne i forbindelse med Livgardens vagt- og dagligtjeneste deltager Tambourkorpset ofte i aktiviteter rundt omkring i ind- og udland. Tambourkorpset har således, forstærket med hjemsendte tambourer, deltaget i det kendte Edinburgh Tattoo.

En fanfarekommando ledsagede i 1991 Hendes Majestæt Dronningen under statsbesøget i USA.

Tambourkorpset har musikstue på Livgardens Kaserne.

Den kongelige Livgarde har sit eget festsignal, ligesom hver af livgardebataljonerne har deres honnørsignal. Der er komponeret adskillige musikstykker til Livgardens i tidens løb, som f.eks. »March til Den kongelige Livgarde« af Kuhlau fra 1814 og »Den danske Gardes vals«. Musikken har sammen med utallige sange og viser bidraget til Livgardens kulturliv. Den ældst kendte skillingsvis om Livgardens er »Tanker over Juleaftensfejde« fra 1771 om gardernes mytteri mod Struensee.

Musikkorpset

Udover de 12 trommeslagere og 3 pibere fra tiden omkring Livgardens oprettelse i 1658 ansattes efterhånden træ- og metalblæsere.

Omkring 1670 indførtes skalmejen som det første egentlige melodiinstrument, for snart efter at blive afløst af den mere velklingende obo. Senere kom trompeter, valdhorn, basuner m.v. til. Livgardens musikere spillede lejlighedsvis sammen med hoffets trompeterer og violinere – det senere Kongelige Kapel.

I slutningen af 1700-tallet indførtes janitscharmusikken eller den tyrkiske musik, der leverede

des af forskellige slagtojsinstrumenter. Janitscharerne vekslede med de traditionelle musikere – hoboisterne – og spillet foregik efter gehør og uden harmoni. Først i løbet af 1800-tallet smeltede de to typer musik sammen, og harmonimusikken opstod.

Den kongelige Livgardes Musikkorps er et militærorkester og tillige landets største harmoniorkester bestående af professionelle musikere. Korpsets opgave er først og fremmest at deltage i vagtparaden og den øvrige hof-tjeneste samt at medvirke ved militære parader. Udover disse traditions- og repertoiremæssigt bundne opgaver har Musikkorpset siden 1974 afholdt større offentlige koncerter i København og provinsen med rigt varierede og alsidige programmer.

Optagelse i musikkorpset sker ved konkurrence.

Når Livgardens Musikkorps indgår i Vagtparaden, vil det normalt være opstillet med 1 fløjte, 1 piccolofløjte, 1 obo, 8 B-klarinet, 2 Es-klarinet, 1 fagot, 4 valdhorn, 2 kornet, 3 trompet, 2 tenorhorn, 1 baryton, 3 trombone, 3 tuba, 1 lyre, 1 lilletromme, 1 stortromme og 1 bækken. Forrest går stabstambouren, og under opstilling til koncert ledes korpset af musikdirigenten.

Den kongelige Livgarde til Hest

Livgarden til Hest var udrustet med hjelm og kyra af messing. Regimentsfarven var rød/hvid i modsætning til Fodgardens blå/hvid.

Kort efter oprettelsen af Livgarden til Fods 1658 etableredes til lige en hestgarde i 1661. Hestgarden deltog, ligesom Fodgarden, i bevogtningen af de kongelige slotte og i Danmarkshistoriens mere alvorlige begivenheder.

Hestgarden blev ikke indsat som kampenhed i 1848-50 og 1864 som Fodgarden, og da økonomiske og politiske forhold talte imod bevarelsen af Hestgarden, mistede Danmark i 1866 dette smukke korps. Gamle hestgardister meldte sig ind i de forskellige (fod-)garderforeninger, efterhånden som disse opstod.

Tjenesten som ridende eskorte for Kongehuset ved særlige lejligheder blev overtaget af Gardehusarregimentet (oprettet 1762).

Af andre danske gardeenheder kan nævnes Drabantgarden (1571-1763) og Grenaderkorpsset (1701-1763). Hestgardens Kaserne ligger stadig som en lang, gul bygning mellem Vestervoldgade og Frederiksholms Kanal.

Røde skilderkapper, blå spids-huer med kvast, lyseblå bajstrøje og lyseblå benklæder med hvide striber samt befalingsmændenes mørkeblå våbenfrakker var fælles for Hestgarden og Fodgarden. Midlerne fra Hestgardens pensionskasse indgår idag i et af Livgardens kongelige mindelegater.

Gardere i FN-tjeneste

I hundredevis af gardere har været blandt de over 35.000 danske soldater, der siden 1949 har forrettet tjeneste i fredsbevarende styrker, opstillet af Forenede Nationer. De internationale enheder har været, eller er stadig, udsendt til Indien, Pakistan, Yemen, Palæstina, Israel, Libanon, Syrien, Jordan, Gaza, Congo, Cypren, Iran, Iraq, Afghanistan og Namibia. Gardere indgår også i den nordiske FN-beredskabsstyrke.

Livgardens historiske Samling

Livgardens historiske Samling har til formål at fremstille Den kongelige Livgardes udvikling og aktiviteter som garde for den danske Monark og som kampenhed i det danske forsvar siden oprettelsen 30. juni 1658. Samlingen dækker således en række militær-, kultur-, lokal- og personalhistoriske aspekter. Som midler er anvendt originaler, rekonstruktioner og kopier af uniformer, våben, billeder, musikaler, dokumenter og andre genstande. Samlingen, der 1977/78 blev indrettet på Livgardens Kaserne, åb-

nedes 12. januar 1978 af Dronning Margrethe II.

Samlingen er åben kl. 11-15 alle søndage året rundt, samt om tirsdagen 1/5-30/9.

Arkiver, bibliotek, protokoller og malerisamling er kun tilgængelige efter forudgående aftale. Effekter til forøgelse af samlingen modtages gerne.

Adressen er:

Livgardens historiske Samling
Gothersgade 100, Box 2134
1015 København K

Garderforeningerne

»DG« – De Danske Garderforeninger – emblemet »Gardernålen« blev støttet af Kong Christian X.

Garderen, der har modtaget De danske Garderforeningers gave til en værnepligtig garder, præsenteres for gamle gardere ved Livgardens fødselsdagsparade.

Den første egentlige soldaterforening i Danmark er Garderforeningen i København, der oprettedes den 25. august 1885. Før den tid fandtes veteranforeninger af soldater, der havde deltaget i de to slesvigske krige 1848-50 og 1864.

Garderforeningen i København blev oprettet for at videreføre det kammeratskab, som var skabt under aftjeningen af værnepligten ved Livgarden samt for at videreføre de idealer og den korpsånd, som den enkelte havde lært at kende og holde af. Foreningen oprettedes for dem, der

havde tjent i Livgarden til Fods og i Livgarden til Hest (nedlagt 1866).

I 1889 fulgte oprettelsen af de næste to foreninger, Den Fynske Garderforening og Den Jydske Garderforening for Horsens og Omegn.

Ved Den kongelige Livgardes 250 års jubilæum 1908 var der i alt oprettet 11 foreninger. Tilgangen er siden steget kraftigt, og i 1991 fandtes ialt 77 foreninger med over 15.000 medlemmer.

Den 21. maj 1911 stiftedes De danske Garderforeningers Fællesrepræsentation, der gennem sit

præsidium og repræsentantskab udgør garderforeningernes fælles ledelse.

På initiativ af garderforeningerne oprettedes fra 1912 et stort antal frivillige korps til bevogtning af jernbaner og telegraflinier i tilfælde af krig. I 1915 var 182 sådanne korps oprettet med ca. 40.000 mand, der ikke var mobiliseringspligtige ved Hær og Flåde, altså forgængere for vore dages hjemmeværnsenheder.

Under 2. verdenskrig var det naturligt, at et meget stort antal af garderforeningernes medlemmer tog aktivt del i modstandsbevægelsen overalt i landet eller meldte sig til Den danske Brigade i Sverige eller allierede enheder. I Københavnsområdet opstilledes således 1944-45 under besættelsen to »underjordiske« bataljoner af næsten udelukkende gamle gardere. 5. maj 1945 rykkede begge bataljoner på plads og deltog i kampe mod snigskytter i Amalienborgområdet, hvorunder to mand faldt, en garder og en polititjent.

I 1928 stiftedes New Yorks Garderforening, og efterhånden

oprettedes De danske Garderforeninger i Udlandet, idag med 3 foreninger i USA, 3 i Canada og en i Australien. Siden 1974 er De danske Garderforeninger i Udlandet direkte underlagt præsidiet på lige fod med alle øvrige garderforeninger.

Medlemsbladet »Garderbladet« udkommer månedligt og udsendes til alle medlemmer samt tjenstgørende gardere.

Garderforeningerne har et snævert samarbejde med Livgarden. Foreningerne yder således økonomisk støtte til nordiske udvekslingsrejser, præmier til idrætskonkurrencer, »Månedens Garder«, »Årets bedste Skytter«, »Dronningens Ur« og meget mere.

Ved Den kongelige Livgardes 300 års jubilæum den 30. juni 1958 afsløredes Garderstatuen på

Garderforeningernes faner ved Livgardens fødselsdagsparade.

Rosenborg Eksercerplads som en gave fra De danske Garderforeninger. Gamle gardere ydede også et væsentligt bidrag til det fond, der stod bag opstillingen af en statue af garderen som feltsoldat. Den afsløredes i Sandholmløjren den 27. august 1978 af Hendes Majestæt Dronningen. Ved Livgardens 325 års jubilæum 30. juni 1983 var garderforeningernes gave en bronzebuste af Frederik III.

Uddeling af gardernåle til alle tjenstgørende samt uddeling af legatbeløb til understøttelse af gamle gardere hører også med i billedet.

Den første søndag i henholdsvis maj og november fejres garderjubilæer ved, at gamle gardere møder op til parade – 1.000-1.500 mand hver gang – på Rosenborg Eksercerplads, hvorved tilhørsforholdet mellem Den kongelige Livgarde og dens gamle gardere manifesteres.

Kontakt til garderforeningerne formidles gennem:

De danske Garderforeningers Sekretariat
Livgardens Kaserne
Gothersgade 100, Box 2134
1015 København K
Tlf.: 33 15 52 04 (kl. 10 – 15)

København og Livgarden

København er Danmarks hovedstad og største by.

I omkring 500 år har byen været landets residensstad og følgende fast garnison for Den kongelige Livgarde fra dennes oprettelse under Frederik III 1658.

Livgarden sætter sit præg på byen ved vagtparaderne og Kongehusets festdage. Livgardens egne festdage har også været københavnerebegivenheder, som for eksempel 10. juni 1945, hvor den første vagtparade trak op efter befrielsen, eller Livgardens jubilæer i 1908, 1958 og 1983 med tusinder af gamle og tjenestegørende gardere marcherende gennem byen. Livgardens historie falder også sammen med byens under forsvaret af København 1658-59, 1807 og 1940-45. I Københavns periode som fæstning indgik Livgarden som en del af besætning med kompagnier på Kastellet og indkvarteret hos borgerne. I dag er Livgarden den eneste regulære troppeenhed inden for voldene.

Tjenesten ved Livgarden har for unge i generationer bidraget til en vekselvirkning af indtryk og impulser mellem hovedstad og provins.

Udsnit af Københavns kort der angiver Amalienborg, Christiansborg, Kastellet, Livgardens Kaserne og Rosenborg.

Hvor kan man se gardere

Livgardens vagttjeneste afpasses efter Kongefamiliens opholdssteder. Det kan således variere en del, hvornår der er oprettet vagter ved de forskellige slotte og palæer. *Oversigten nedenfor er kun vejledende, idet betydelige afvigelser kan forekomme ...*

Amalienborg (s. 10) – vagtskifte dagligt klokken 12; vagtens størrelse varierer; ca. 1/12 til påske kongevagt; ellers palævagt.

Christiansborg (s. 8) – audiensvagt visse mandage og statsrådsvagt visse onsdage; ambassadørmødtagelse og aftenselskaber lejlighedsvis.

Livgardens Kaserne (s. 20) – samtlige vagter udgår herfra; den daglige vagt eller vagtparade til Amalienborg afmarcherer ca. kl. 11.25; Musikkorpset giver af og til koncert. Livgardens fødselsdagsparade i juni fra kl. 08.45 (s. 7). 1. søndag i maj og november årgangsparader kl. 08.30.

Livgardens historiske Samling (s. 22) på Livgardens Kaserne; åben 11-15 alle søndage – desuden om tirsdagen 1/5- 30/9.

Rosenborg Slot bevogtes af gardere.

Æreskommandoer opstilles under besøg af fremmede statsoverhoveder, som regel i Kastrup Lufthavn eller på Toldboden.

Kastellet – Vagtstyrken i det gamle fæstningsanlæg afgives af Livgarden.

Fredensborg Slot i Nordsjælland (s. 8) – vagtskifte kl. 12 forsommer og sensommer.

Marselisborg Slot ved Århus (s. 8) – vagtskifte klokken 12, normalt i en periode i sommersæsonen.

Desuden spiller Musikkorpset og Tambourkorpset ved forskellige lejligheder rundt omkring i landet.

Hovedkvarter – Headquarters – Standort

Den kongelige Livgarde
Garderkasernen – Høvelte, Box 500
DK-3460 Birkerød
Tlf.: 42 81 36 88

Livgardens Kaserne
Gothersgade 100, Box 2134
DK-1015 København K
Tlf.: 33 13 56 03

Kammeraterne

Redaktion

Udgivet af
Den kongelige Livgarde
med støtte fra
Prins Jean af Orléans Mindelegat
Den kongelige Livgardes
Officerskorps Fond

Efter idé af
Kammerherre,
Oberst N. C. Frederiksen

Tekst, billeder, lay-out:
Major, museumsleder J. Gram-Andersen

Illustrationer:
Schillers Fotografi A/S
Fotograf C. T. M. Guildal
Pal Foto
Aerodan Luftfoto
Kajs Foto
Forsvarets Center for Lederskab
Aa. Wulff
Chr. Würgler Hansen
Museet på Sønderborg slot
Livgardens historiske Samling

© Den kongelige Livgardes
Officerskorps Fond
udgivet i samarbejde med
Nyt Nordisk Forlag
Arnold Busck A/S
1. udg., København 1980
2. udg., København 1984
3. udg., København 1991
ISBN 87-17-06294-2

Redaktionen takker Livgardens tjenst-
gørende og hjemsendte personel

Engelsk udgave: »The Royal Danish Life
Guards«.

Reproduktion:
Creascan
Sats: JM Fotosats
Tryk: AIO Tryk A/S, Odense

Livgardens 2. kompagni 1875

